

## STUDII DE ETNOBOTANICĂ ÎN COMUNA JITIA, JUDEȚUL VRANCEA

*Ana Condrea – Afrodita Renea*

Atestată documentar din sec. al XVII-lea, comuna Jitia, se află în sudul județului Vrancea, către cursul superior al Văii Râmnicului, în depresiunea Între Râmnice, nume sub care era cunoscută în vechime, localitatea Jitia. Altitudinea variază între 530-800 m.

Nota caracteristică a peisajului geografic este dată de fragmentarea accentuată a reliefului, cu numeroase terenuri în pantă și cu frecvente alunecări de teren, curgeri noroioase.

Satele componente ale comunei sunt: Jitia de Jos, Jitia, Dealul Sării, Măgura, Cerbu, Toporașu.

Întinsele suprafețe de păduri, pășuni și fânețe naturale au făcut ca ocupațiile de bază ale locuitorilor să fie creșterea animalelor, cu deosebire a ovinelor și exploatarea forestieră. Ca resursă importantă a subsolului este menționată sarea, întrebuințată local pentru băi, fără să fie însă amenajări speciale.

Specific zonei este lipsa unor căi de comunicație corespunzătoare, atât între satele și comunele învecinate cât și cu principalele centre urbane ale județului. Acest aspect asociat cu lipsa mijloacelor de transport și distanța relativ mare (66 km) între comuna Jitia și orașul Focșani, au făcut ca locuitorii comunei să trăiască într-o oarecare izolare, motiv pentru care au fost nevoiți să-și rezolve pe plan local multiplele probleme de viață. Este principalul motiv care a dus la păstrarea multor obiceiuri vechi tradiționale, preocupări, modalități de tratare a bolilor.

Actualul studiu etnobotanic l-am întreprins în această comună cu scopul de a consemna tradiția utilizării plantelor cultivate sau spontane, atât cât s-a păstrat până în zilele noastre.

Pentru aceasta am discutat cu mai mulți bătrâni ai comunei dintre care menționăm: Roșca Maria, 70 ani, din Jitia de Jos, Stănilă Maria, 76 ani, din Jitia, Stănescu Neacșa – 80 ani din Jitia de Jos, Figira Ioana – 86 de ani din Dealul Sării, ș.a.

În urma sondajului efectuat am identificat specii de plante utilizate în tratarea unor boli la oameni și animale, pentru colorarea țesăturilor sau folosite în diferite ceremonii ce marchează evenimente importante din viața locuitorilor comunei.

Urmează lista cu plantele folosite în această comună, precum și rețetele lor de utilizare.

**1. Busuioc** — *Ocimum basilicum* L. — Ceaiul din partea aeriană a plantei se folosește împotriva tusei. De asemenea, ceaiul mai este bun și pentru stomac și rinichi. Ceaiul de busuioc intră și în rețetă, împreună cu alte plante, pentru slăbire.

**2. Brad** — *Abies alba* Mill — Siropul din muguri de brad este bun pentru tuse și, în general, pentru boli de plămân. Bradul este utilizat în ceremonialul nunților.

**3. Broci, roibă** — *Rubia tinctorum* L. — Fiertura din rădăcinile plantei este un foarte bun colorant în roșu, pentru țesături, dar și pentru alte materiale.

**4. Cătina albă** — *Hippophae rhamnoides* L. — Fructele sunt folosite pentru dulceață, sirop, ceai, compot. Sub toate aceste preparate, cătina este bună pentru întărirea organismelor slăbite de boală, pentru poftă de mâncare, în special la copii și bătrâni.

**5. Ceapa** — *Allium cepa* L. — Bulbul de ceapă este folosit sub formă de cataplasma, la scrântituri. Cu ceapă zdrobită se fricționează locurile dureroase de reumatism. Ceapa coaptă pe plită sau în spuză și răcită se pune pe buboale, ceapa mâncată crudă este bună pentru boli de rinichi, este diuretică. Cojile uscate de ceapă se folosesc pentru a vopsi diferite nuanțe de galben până la portocaliu, țesături, lemn sau ouă.

**6. Cimbru de grădină** — *Satureja hortensis* L. — Fiertura plantei se bea pentru stomac; tot fiertura este folosită pentru perit.

**7. Cimbru de poiană** — *Thymus serpyllum* L. — Planta întreagă se folosește sub formă de ceai pentru răceală și tuse.

**8. Cicoare** — *Cichorium intybus* L. — Din partea aeriană se prepară ceaiul bun pentru dureri de stomac. Se beau câte trei cani pe zi, îndulcit cu miere.

**9. Ciuboșica cucului** — *Primula officinalis* (L.) Hill. — Ceaiul din toată planta se folosește în nădușeală, în boli de piept, răceală, tuse. Se ia numai în doze mici și foarte diluat.

**10. Ciuperca de bălegar** — *Psalliota campestris* Quel. — Mâncarea gătită din această ciupercă, dar și din alte specii de ciuperci comestibile, se consumă pentru tratarea constipației.

**11. Cireș** — *Cerasus avium* (L.) Mnh — Cozile de cireș sunt folosite, sub formă de ceai, pentru rinichi și ficat. Se asociază cu ceaiul de mătase de porumb, coada calului și se bea pentru dureri de șale.

**12. Coadă calului** — *Equisetum arvense* L. — Tulpinile aeriene se folosesc sub formă de ceai, pentru rinichi, pentru stomac. De fapt se spune că acest ceai este bun pentru toate.

**13. Coadă rașului** — *Potentilla anserina* L. — Cu fiertura plantei se fac spălături pentru boli femeiești. Frunzele, pălite puțin, se pun pe răni pentru a grăbi cicatrizarea.

**14. Coadă șoricelului** — *Achillea millefolium* L. — Ceaiul din partea aeriană se folosește pentru dureri de stomac. De obicei se asociază cu turita mare și cicoare. Este bun și pentru răceală. Fiertura se pune în scăldătoarea copiilor, pentru calmare și pentru scăderea temperaturii.

**15. Dovleac** — *Cucurbita maxima* Duch. — Semințele se mănâncă pentru a elimina viermii intestinali (câte 20 semințe, dimineața pe stomacul gol). Tratamentul se face 3-4 zile la rând.

**16. Fag** — *Fagus sylvatica* L. — Leșia făcută din cenușa din lemn de fag este folosită pentru a intensifica toate culorile. Cu cât leșia este mai concentrată și culoarea este mai intensă.

**17. Fiarea pământului** — *Gentiana cruciata* L. — Planta întreagă se plămădește în rachiul și se folosește pentru diaree. Ceaiul din planta întreagă se ia pentru dureri de stomac și ficat. Frunzele proaspete se pun pe tăieturi, pentru a opri sângerarea și pentru cicatrizare.

**18. Gălbăsoară** — *Lysimachia vulgaris* L. — Fiertura din tulpinile târătoare ale plantei se pune în baia copiilor pentru a-i trata de perit.

**19. Grâul** — *Triticum aestivum* L. — Tărâțele de grâu sunt folosite sub formă de legături pentru scrântituri. O linguriță de tărâțe mestecată în gură și înghițită câte puțin este bună pentru constipație. O altă rețetă pentru a vindeca scrântitura este o cataplasma făcută din tărâțe, apă caldă și ulei bun.

**20. Gutui** — *Cydonia oblonga* Moll. — Frunzele de gutui sunt folosite pentru ceai contra tusei, cu fiertura de frunze se vopsește țesături în culoarea bej.

**21. Iarba ciutei** — *Melittis melissophyllum* L. — Din două lingurițe de plantă uscată se face ceai pentru ficat și stomac.

**22. Iarba mare** — *Inula helenium* L. — Rădăcina este folosită sub formă de ceai pentru răceală, stomac, ficat. Rădăcina dată prin mașina de tocat și macerată în țuică și miere se ia pentru poftă de mâncare.

**23. Izmă** — *Mentha piperita* L. — Este folosită tulpina aeriană, sub formă de ceai, pentru dureri de burtă și tot pentru asta se aplică pe burtă o cataplasma din mentă și leuștean.

**24. Laurul** — *Datura stramonium* L. — Partea aeriană a plantei se fierbe și fiertura este folosită sub formă de băi în reumatism. Semințele se macerează în spirt și cu acesta se fricționează locurile dureroase. Frunzele se pun pe buboale pentru a coace mai repede.

**25. Leuștean** — *Levisticum officinale* Koch. — Ceaiul este folosit pentru diaree și pentru viermii intestinali.

**26. Lumânărică** — *Verbascum phlomoides* L. — Ceaiul din flori se folosește în boli de inimă, în nădușeală și pentru răceală. Ceaiul se bea cu lingurița, nu cu cana (1-2 lingurițe pe zi).

**27. Măceș** — *Rosa canina* L. — Ceaiul din fructe se ia pentru dureri de stomac și burtă. Se face cură cu acest ceai în avitaminoze, pentru lipsa poftei de mâncare, în convalescență.

**28. Mărar** — *Anethum graveolens* L. — Ceaiul din frunze și semințe se folosește pentru scăderea tensiunii, dar și pentru stomac.

**29. Măselariță** — *Hyosciamus niger* L. — Fiertura plantei se ține în gură pentru dureri de dinți (nu se înghite, fiind foarte toxică). Se mai face abureală din semințe fierte, tot pentru dureri de dinți.

**30. Măr dulce** — *Malus pumila* Mil. Var. *domestica* Borkh. — Fiertura din frunze de măr dulce este folosită la vopsit în culoare crem.

**31. Mesteacăn** — *Betula verrucosa* Ehrh. — Fiertura din coajă se folosește sub formă de băi pentru reumatism.

**32. Mușetel** — *Matricharia chamomilla* L. — Cu ceaiul de mușetel se spală rănilor, ochii bolnavi de conjunctivită.

**33. Mușcată** — *Pelargonium zonale* L. Ait. - Frunzele pălite puțin de căldură se pun pe răni și grăbesc vindecarea.

**34. Mur** — *Rubus hirtus* W. et K. — Rugul de mure se folosește, sub formă de ceai, pentru diaree. Tot din rug de mur, împreună cu tulpini de castraveți, se fac cataplasme, care se aplică pe burtă în cazuri de diaree gravă.

**35. Nalbă mare** — *Althaea officinalis* L. — Fiertura din toată planta se folosește în tratarea unor boli femeiești. Ceaiul din floare, diluat, se dă contra tusei și durerilor în piept.

**36. Nuc** — *Juglans regia* L. — Cu fiertura din frunze de nuc sau coji verzi de nuci se spală pe cap, pentru întărirea rădăcinii părului. Fiertura din coji verzi de nuci este folosită pentru vopsitul în verde kaki; dacă se adaugă și piatră vântată se obține culoarea neagră.

**37. Păducel, gherghine** — *Crataegus monogyna* Jacq. — Ceaiul din fructe și flori este bun pentru inimă, pentru calmare, pentru insomnie.

**38. Pătrunjel** — *Petroselinum sativum* Hoffm. — Ceaiul din frunze și semințe se folosește pentru scăderea tensiunii.

**39. Patlagină** — *Plantago media* L. — Fiertura din rădăcină și frunze se bea în boli de plămâni, în special pentru tuse. Frunza puțin pălită se folosește la răni, tăieturi, bube.

**40. Pedicuță** — *Lycopodium clavatum* L. — Ceaiul din tulpină este folosit în boli de ficat și stomac. În concentrație mai mare, ceaiul se dă la alcoolici, pentru a provoca vărsături. Planta verde dată cu spirt se pune în săculeț, se stropește cu spirt și se folosește sub formă de cataplasme, în locurile dureroase, în reumatism.

**41. Pelin** — *Artemisia absinthium* L. — Ceaiul din partea aeriană se folosește pentru stomac. Ceaiul se mai folosește împotriva viermilor intestinali; se ia înainte de mâncare. Cu fiertura de pelin se spală rănilor, se tratează poala albă. Pelin se pune și în cuibarele găinilor pentru a nu face păduchi sau pureci.

**42. Pir** — *Agropyron repens*(L.) Pal Beauv. — Se folosește planta întreagă din care se face ceai bun pentru rinichi, pentru eliminarea apei și pentru prostată.

**43. Porumb** — *Zea mays* L. — Din mătasea de porumb se face ceai pentru diabet și rinichi. Mătasea de porumb se asociază cu coada calului și pir, pentru rinichi.

**44. Porumbar** — *Prunus spinosa* L. — Fructele consumate ca atare, sub formă de ceai sau compot, sunt folosite pentru diaree pentru reglarea tractului digestiv. Foarte bună, tot pentru diaree, este fiertura din rădăcină de porumbar.

**45. Prun** — *Prunus domestica* L. — Compotul din prune proaspete sau uscate, afumate, se folosește în tratarea constipației. Fiertura din scoarță de prun se folosește la vopsirea lânii în maro.

**46. Roiniță** — *Melissa officinalis* L. — Ceaiul din partea aeriană a plantei se ia pentru dureri de dinți, dar și pentru colici abdominale.

**47. Rostopască** — *Chelidonium majus* L. — Se face ceai din rădăcină; se bea câte o cană pe zi, câte puțin, pentru boli de ficat. Latexul este folosit la pecingine, pentru negi și alte eczeme.

**48. Salcâm** — *Robinia pseudacacia* L. — Fiertura din floare este folosită pentru a trata poala albă, sub formă de spălături. Tot în acest scop, se mai asociază cu pelin și coada racului. Ceaiul din floare se folosește pentru arsuri la stomac.

**49. Scrântitoare** — *Lathyrus pratensis* L. — Sunt folosite pentru scrântitură, sub formă de fiertură. Se fac băi și se pun cataplasme cu planta întreagă.

**50. Sfleclă** — *Beta vulgaris* L. — Frunzele se pun direct pe răni sau pe buboale; grăbesc colectarea și cicatrizarea.

**51. Soc** — *Sambucus nigra* L. — Fiertura din coajă se folosește pentru a elimina viermii intestinali. Din floarea de soc se face sirop și vin. Fructele coapte se pun în vișinată sau alte băuturi, pentru a da culoare.

**52. Sunătoarea** — *Hypericum perforatum* L. — Ceaiul din floare se utilizează pentru combaterea arsurilor la stomac.

**53. Sovârv** — *Origanum vulgare* L. — Inflorescența plantei este folosită pentru obținerea culorii roșu. Se mai adaugă și fiertură din coajă de prun, pentru culoare mai intensă.

**54. Talpa gâștei** — *Leonurus cardiaca* L. — Ceaiul din partea aeriană a plantei este folosit în boli de inimă, pentru calmare, pentru nădușeală. De asemenea, se asociază cu urzica moartă cu coajă de mestecăn, pelin, frunză de nuc, vetrice, se fierbe și cu fiertura se fac băi pentru reumatism.

**55. Tătăneasa** — *Symphytum officinale* L. — Ceaiul din rădăcini se folosește la cicatrizarea rănilor, pentru ulcer; de asemenea, în boli de ficat. Rădăcina se rade și se pune pe răni și la hemoroizi.

**56. Tei** — *Tilia cordata* L. — Ceaiul din flori este calmant, este bun pentru răceală, pentru boli de plămâni, pentru dureri de cap, pentru scăderea temperaturii, se adaugă în baia copiilor mici pentru calmare.

**57. Toporași** — *Viola odorata* L. — Ceaiul din partea aeriană a plantei este folosit pentru tratarea tusei.

**58. Turită** — *Agrimonia eupatoria* L. — Partea aeriană a plantei este folosită sub formă de ceai, pentru diaree.

**59. Unguraș** — *Marrubium vulgare* L. — Din partea aeriană a plantei se fac cataplasme pentru părțile dureroase în boli reumatice. De asemenea, se fac băi cu fiertură din plantă, pentru reumatism.

**60. Urzică** — *Urtica dioica* L. — Ceaiul sau sucul de urzică este folosit la spălatul sau fricționatul părului la rădăcină, pentru întărirea lui. Fiertura de urzici, ca și mâncărurile preparate, sunt indicate pentru curățirea sângelui.

**61. Urzica moartă** — *Lamium maculatum* L. — Cu fiertura plantei se fac băi pentru reumatism.

**62. Usturoi** — *Alium sativum* L. — 3-4 căței de usturoi se țin într-un pahar cu apă, de seara până dimineața. Apa obținută se bea pentru scăderea tensiunii. Se mai folosește în alimentație, mai ales în timpul răcelii.

Pentru viermii intestinali se bea zeama de usturoi cu apă, dimineața pe nemâncate.

**63. Varza roșie** — *Brassica oleracea* L. var. *capitata*. — Din 5 kg de varză se poate vopsi în cinci nuanțe de mov; cu cantitatea întreagă iese nuanța cea mai închisă.

**64. Vița de vie** — *Vitis vinifera* L. — Seva de la „plânsul” viței de vie (al coardelor), primăvara, se pune în ochi pentru diferite boli.

**65. Zmeur** — *Rubus idaeus* L. — Ceaiul din frunze de zmeur se folosește pentru tratarea diareei.

Studiul efectuat în această comună aduce un număr de 9 specii de plante a căror utilizare am întâlnit-o numai aici. Dintre acestea amintim: broci (roibă) - *Rubia tinctorum* L.; iarba ciutei - *Melitis melissophyllum* L.; roiniță- *Melissa officinalis* L.;

---

unguraș – *Marrubium vulgare* L.; varza roșie – *Brasica oleracea* L.; laurul – *Datura stramonium* L., ș.a.

La un număr de 14 specii de plante, actualul studiu în comuna Jitia, a menționat utilizări noi.